

نزاع بر سر هیچ

نزاع کلامی و غیرکلامی مردمان عادی کوچه و بازار هر لحظه در حال افزایش است و برخی از خونین‌ترین نزاع‌ها با آب و تاب بسیار به صفحات پرمخاطب مطبوعات راه پیدا می‌کنند.

جام جم آنلاین: نزاع کلامی و غیرکلامی مردمان عادی کوچه و بازار هر لحظه در حال افزایش است و برخی از خونین‌ترین نزاع‌ها با آب و تاب بسیار به صفحات پرمخاطب مطبوعات راه پیدا می‌کنند. اما تمام اینها نه خبر هستند و نه خواندنی؛ تیتراژ هر چه جنجالی‌تر، ابعاد ماجرا هر چه وسیع‌تر و نوع حادثه هر چه وحشتناک‌تر باشد، برای مخاطب عادی خواندنی‌تر است. اصلاً بسیاری به خاطر همین صفحه حوادث، روزنامه می‌خرند.

روزنامه‌نگاران و اصحاب رسانه نیز خوب این نکته را می‌دانند که برای خواندنی‌تر کردن صفحه حوادث خود چه تیتراژها و سوزنده‌هایی را انتخاب کنند. ضرب و جرح‌ها چنانچه به یک حادثه تلخ ختم نشود، جایی در روزنامه ندارد و البته مخاطب هم نخواهند داشت. چه این نزاع‌ها تیتراژ روزنامه‌ها شود یا نه، اما در خیابان‌های #171؛ بوق‌زده» ما رو به افزایش هستند و این همه خود دلایل و شواهدی است برای کم‌رنگ‌تر شدن امنیت اجتماعی.

نزاع؛ تهدیدی برای حیات انسان

حالا دیگر روزی نیست که شما در حال عبور از خیابان شاهد نزاع 2 راننده تاکسی، خریدار و فروشنده در یک مغازه، درگیری 2 عابر، نزاع بر سر پارک کردن ماشین، 2 متکدی، 2 کارگر بر سر یک چهارراه، کارگر و کارفرما، حتی 2 بچه‌مدرسه‌ای نباشید، بماند که این همه تنها بخش کوچکی از انواع بسیار نزاع‌هاست و بخش مهمی از نزاع‌ها همچون درگیری‌های خانوادگی، نزاع ساکنان یک آپارتمان و نزاع‌های انحرافی چندان قابل مشاهده نیست. امروزه جنگ و نزاع نه تنها در میان دولت‌ها، بلکه در بین افراد نیز به صورت یک اپیدمی درآمده است. اکنون برخلاف گذشته خشونت جلوه خود را با سرعت آشکار می‌سازد. حتی یک فحاشی در ساعات پیک ترافیک می‌تواند به یک نزاع یا حتی قتل منجر شود؛ چنانچه طبق آمار پلیس 24 درصد از درگیری‌ها و نزاع‌ها درست به دلیل توهین کردن افراد به همدیگر است.

اما اهمیت موضوع در چیست؟ نزاع یک آسیب اجتماعی است و این آسیب نیز مانند اعتیاد، روسپیگری، سرقت، قتل، خودکشی، فرار، تکدیگری و جرایم مالی حیات اجتماعی انسان را در معرض تهدید قرار می‌دهد.

بر اساس تعاریف، درگیری بین 2 یا چند نفر را نزاع می‌گویند؛ چه به شیوه لفظی یا این‌که آثار و صدمات فیزیکی جزئی یا گسترده بر جای بگذارد. البته چندان نیازی به تعاریف نیست، چون بیش از آن‌که فکر کنید این پدیده برای مردم آشنا و قابل لمس است.

نزاع خانوادگی؛ رتبه نخست

همان‌گونه که اشاره شد نزاع دسته‌بندی‌های متعددی دارد و هرکدام از این دسته‌ها نیز دارای تعاریف مختلفی است. بر اساس پژوهشی که یک پژوهشگر با همکاری پلیس در شهر تهران انجام داده است، علل کلی نزاع به 4 دسته کلی تقسیم شده است. این چهار دسته شامل آسیب‌های اجتماعی با 24/2 درصد، مسائل خانوادگی با 25/5 درصد، رعایت نکردن حقوق دیگران با 12/2 درصد و مسائل مربوط به راهنمایی و رانندگی با 6/4 درصد را به خود اختصاص داده است. البته هر کدام از این دسته‌ها خود نیز زیرمجموعه‌های زیادی دارد. به طور مثال مسائل مربوط به راهنمایی و رانندگی مواردی همچون تصادف، درگیری مسافرخش‌ها با مسافران، رعایت نکردن حق تقدم و درگیری با ماموران راهنمایی و رانندگی را شامل می‌شود که هرکدام درصدهای متفاوتی از نزاع را به خود اختصاص داده است.

علت اصلی؛ کاهش آستانه تحمل

به عقیده کارشناسان مسائل اجتماعی و مسائل خانوادگی، رعایت نکردن حقوق دیگران و مسائل مربوط به راهنمایی و رانندگی از مهم‌ترین عوامل بروز نزاع در جوامع کنونی به شمار می‌رود، البته در این خصوص بحث‌های زیادی انجام شده است و کارشناسان از جمله علل اصلی و عمده این موضوع را کاهش آستانه تحمل در افراد می‌دانند.

با وجود این، اهمیت و فراوانی این نزاع‌ها تا آنجاست که بالاترین حجم پرونده‌ها و مراجعان سازمان پزشکی قانونی را تشکیل داده

است. افزایش ترافیک، آلودگی هوا، آلودگی صوتی و... هر کدام نقش غیرقابل انکاری در بروز نزاع‌ها از نوع خیابانی آن دارد. ریشه برخی از نزاع‌ها به بیماری‌های شخصیتی و روانی افراد بازمی‌گردد که خارج از این موضوع است. البته دامنه و حوزه نزاع تنها به این موارد محدود نیست چون برخی از نهادها خود در بروز نزاع سهم قابل توجهی دارند.

بر اساس گفته سعید خراطها، پژوهشگر حوزه علوم اجتماعی؛ نهادی که بیشترین نقش را در نزاع دارد وزارت کار و امور اجتماعی است. این نهاد به این دلیل که با مواردی چون درگیری کارگران، درگیری کارگر و کارفرما، اختلاف شرکا، مساله بیکاری و... روبه‌روست نقش موثری در نزاع دارد. دومین نهاد قوه قضاییه است که در مسائل مربوط به مالک و مستاجر، اطلاع دادرسی، نافذنبودن قانون و به‌روزیبودن آن، رسیدگی نکردن صحیح به پرونده‌ها، درگیری مراجعه‌کنندگان با دادگاه‌ها و ماموران و نارضایتی از روند دادرسی قضایی و... نقشی در بروز نزاع دارند.

نکته: نزاع، خشونت را تشدید می‌کند و هنگامی که رواج یابد، خطرناک‌تر خواهد شد. چون با مشاهده یک صحنه خشن، مردم یاد می‌گیرند در شرایط مساوی، آن را تکرار کنند
شهرداری نیز در مسائل مربوط به نوسازی خیابان‌ها و تخریب خانه‌های مردم، ساخت و ساز غیرمجاز، سد معبر، آلودگی آب‌ها و... نقشی در بروز نزاع دارد. اداره ثبت اسناد و املاک در مواردی چون ناکارآمدی و تخطی اداره ثبت در تعیین تکلیف زمین‌های بدون سند، ابطال سند ملکی و... و وزارت بهداشت در مسائلی چون درگیری با پرسنل بیمارستان، دیر حاضر شدن اورژانس، عملکرد پرسنل بیمارستان و...

البته فناوری‌های نوین هم با وجود تمام مزیت‌هایی که برای رفاه زندگی بشری به ارمغان می‌آورد، اما آسیب‌های نیز به همراه دارد. بخشی از این آسیب‌ها همین نزاع است. با توجه به انواع کلاهبرداری‌ها و اخاذی‌های مجازی، جلوه بیرونی آن به صورت نزاع قابل مشاهده است.

چه کسانی کمتر نزاع می‌کنند

پژوهش‌ها نشان می‌دهد در برخی از اقشار مختلف مردم میزان نزاع از فروانی کمتری برخوردار است.

خراطها، میزان تحصیلات را از جمله عوامل بازدارنده می‌داند. همچنین گرایش افراد به مذهب نیز عاملی برای خودداری از ورود به نزاع است. اما نکته جالب‌تر این که حتی ساعت‌هایی که بیشترین درگیری در آنها رخ می‌دهد نیز متفاوت است. خراطها بیشترین موارد گزارش‌شده در شهر تهران را بین ساعات 10 تا 12 و ساعات پرخطر نزاع و درگیری را ساعت‌های 10 تا 14 سپس 22 و ساعت 9 صبح عنوان می‌کند.

نزاع‌های بدون محکمه و قاضی

راستی هیچ فکر کرده‌اید که در صورت بروز اختلاف بین 2 قاچاقچی مواد مخدر بر سر نحوه توزیع باید به کدام نهاد برای حل اختلاف خود مراجعه کنند؟ یا 2 سارق که مونس همدیگر هستند در تمام لحظات، آن‌گاه که زمان تقسیم مال دزدی می‌رسد و بر سر هم خواهند کوفت، باید به کجا شکایت برند؟ 2 قمارباز قهار هنگامی که اختلاف پیدا می‌کنند بر سر برد و باخت خود، باید لایحه خود را به کدام نهاد قانونی تقدیم کنند؟ اختلافات در حوزه روسپیگری، تقسیم مکان‌های تکیه‌گری و... موارد بسیار دیگری از این دست وجود دارد، برآستی کدام مرجع پاسخگو و حل‌کننده اختلاف آنهاست؟ خراطها از این عوامل «سیاه» که در نزاع و ایجاد درگیری‌ها نقش زیادی دارد، به عنوان «روابط انحرافی» یاد می‌کند.

وی می‌گوید: وقتی ارتباط بر اساس ارتباط مجرمانه صورت می‌گیرد، اگر منجر به اختلاف و نزاع شود علت آن را سیاه می‌نامند و به همین دلیل در مراجع قابل طرح نیستند. اصلا خود طرفین دعوا مراجعه نمی‌کنند. نافذ نبودن قانون در این حوزه‌ها باعث می‌شود که این حوزه بی‌دفاع بماند و فراوانی روابط انحرافی در سطح جامعه و شیوع این آسیب‌های اجتماعی رو به فزونی برود. از این رو، کارشناسان و مسوولان قانونگذار دچار سردرگمی می‌شوند و این پرسش مطرح می‌شود که چگونه این همه مسائل مختلف مهار شده، اما آمار نزاع هنوز در حال افزایش است؟

نزاع زنانه یا مردانه؟

نزاع جنسیت نمی‌شناسد، همه جا در اشکال مختلف مجالی برای بروز می‌یابد. شاید در نگاه نخست بیشترین نزاع بین آقایان رخ دهد، اما این ناهنجاری در میان خانم‌ها نیز دیده می‌شود. حسین ابراهیمی، روان‌شناس بر این باور است که نوع فرهنگ، نزاع را در جنس مذکر تقویت می‌کند، به این معنی که به آنها یاد داده می‌شود که باید از عهده مشکلات خود برآیند و برای نیل به این منظور،

درگیری هم بخشی از کار خواهد بود. در این مساله، تفاوت‌های قومی و فرهنگی از عوامل موثر در نزاع است. نکته دیگر این که نزاع و درگیری بین مردها به دلیل عوامل هورمونی بیش از زنان است. البته این مساله بیشتر در دوره نوجوانی و جوانی که فرد شناخت کمتری از محیط اطراف خود دارد رخ می‌دهد.

با افزایش سن و سطح آگاهی، مدیریت بر هیجان‌ها منطقی‌تر خواهد شد. نوع نزاع در خانم‌ها بیشتر جنبه کلامی دارد و در موارد اندکی پرخاشگری آنها به شیوه فیزیکی و بدنی خواهد بود در حالی که مردها هم از نوع کلامی و هم فیزیکی آن استفاده یا به عبارت دیگر سوءاستفاده می‌کنند.

پیامدها؛ خشن‌شدن جامعه

حتما زیاد شنیده‌اید افرادی که به دلیل يك لحظه عصبانیت مهار خویش از کف داده‌اند و با صدمه‌زدن به طرف مقابل، سر از بازداشتگاه و زندان درآورده‌اند. آنها بر اساس قوانین مصوب باید به میزان صدمه‌ای که وارد کرده‌اند دیه بپردازند. البته این تمام آن چیزی نیست و نخواهد بود که ضارب را از مهلکه می‌رهاند، عواقب روانی برای مدت طولانی هم دامنگیرش می‌شود.

به گفته کارشناسان، نزاع و درگیری خود يك پیامد است. نزاع، خشونت را تشدید می‌کند و هنگامی که به صورت آموزشی در جامعه رواج پیدا کند، یادگیری فرهنگی صورت می‌گیرد. تجربه‌ای که مردم در برخورد با مسائل پرفشار دارند، حاصل دریافتشان از محیط است، آنها با مشاهده يك صحنه خشونت‌بار یاد خواهند گرفت که در شرایط مساوی این کار را انجام دهند. پیامد نزاع خشن‌شدن جامعه و به خشونت گراییدن جامعه در ساحت‌های مختلف است. این مساله در خانواده به عمیق‌ترشدن مشکلات و اختلافات منجر می‌شود.

فاطمه حامدی‌خواه / جام‌جم